XORRIYA

Waa Wargeys Madax banaan oo todobaadkii 2 Cisho soo baxa, Isniin iyo Khamiis Hargeysa Somaliland

Hargeysa	1500 Sl.Sh.
Berbera	1500 Sl.Sh.
Boorama	1500 Sl.Sh
Gabiley	1500 Sl.Sh.
H/Sheekh	3 Bir
Djibouti	100 FDJ

Issue No: 1725

Isniinta 8 September 1997

Midawga Yurub oo doodahoodii Fidiraal iyo Konfidiraalka ka furay Somaliland

"Fikrad shandad lagu soo qaaday oon la jaan-qaadi karin xaqaa'iqa kama hir gali karto dalka"

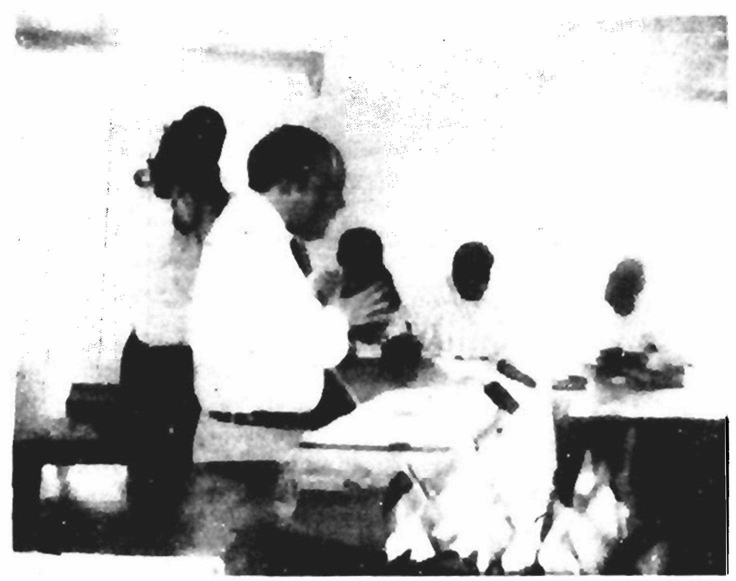

Brof. Brendan oo jeedinaya cashar

XOR(Hargeysa)-- Xarunta Wasaaradda Arrimaha Gudaha ee Jamhuuriyadda Somalialnd hoolkeeda shirarka, ayaa shalay subax lagu qabtay siminaar ay soo qaban qaabiyeen ururka midowga Yurub qaybta Soomaaliya oo ku saabsanaa qaab-dhismeedka siyaasadda maamul ee kala fidsan, ama aan mel kaliya laga xukumin (Decentralised political structure). Seminaarkan shalay subax laga furay magaalo madaxda Jamhuuriyadda Somalialnd ee Hargeysa, kana soo qayb galeen dhammaan maamulada gobolada, degmooyinka qaarkood, xubno golayaasha [illegible] iyo

Eeg Bogga 2aad

Kambaniga Collins oo maalgelinaya korontada dalka

Eeg Bogga 9aad

Xoolo ku sumoobay jiidda Galbeed

XOR(Gabilay)--Sun lagula dagaalamo cayayaanka Beeraha waxyeelleeya ayaa ku dhishay xoolo tiradoodu gaadhayso dhawr iyo toban neef oo Lo' ah Arabsiyo iyo Huluuq oo ka tirsan beesha Arabsiyo. Waxa kale oo ku dhawaday dhimasho nin oday ah oo ka mida xoola dhaqatada ku isticmaashay suntaasi xoolaha, sidaa waxa u sheegay weriyahayga Gabilay dhawaan Maxmaed Ibraahim Nadiif guddoomiyaha Arabsiyo iyo ku xigeenkisia Mr. Batuun.

Si haddaba aan wax uga ogaano arrinta sutnan, oo la shegay inay beerlayada u qaybisay Wasaaradda beeraha xafiiskeeda Gabilay, ayaan la xidhiidhnay isuduwaha Wasaaradda Beeraha ee degmada Gabilay C/risaaq Sh. Muxumed Gaboobe, waxaanu sheegay isuduwhu inaan sutna loogu talo gelin xoolaha, balse loogu talo galay beeraha in

Eeg Bogga 9aad

Midawga Yurub......

baarlamaanka ka tirsan, aqoonyahanno ka socda Wasaaradaha qaarkood, wuxu ku xidhiidhsan yahay ama daba socdaa kuwo hore loogu qabtay kooxaha Soomaaliya iyo xubhno huwanaa magaca Somaliland oo sannadkii 1996kii bilihii Juun iyo Noofambar laba jeer lagu qabtay dalka Kiiniya, iyadoo midna ka dhacay meesha la yidhaa "Lake Nairasha" iyo "Lake Nakuru" oo dalka Kiiniya ah.

Seminaaraddan waxa ka horeeyey kii ka dhacay cariga Ingiriiska, magaalada London, ee layskugu keenay dad la soo xulay oo dibedaha ku nool, si ay uga doodaan fikrad ay bishii Aug 1995kii, isku soo duba rideen soona daabaceen dugsiga dhaqaalaha ee London (London School of Economics) oo ahaa banfalet kala xulasho (Amenu of Options) oo Soomaaliya dalkii la odhan jiray loo soo bandhigay nuxurkisa waxa la kala xulanayeyna uu ahaa, ma waxaad doonaysaan dawlad ah:-

1. Conferal: Dalal gooni u kala taagan oo gala heshiis dusha ka mideeya, iyagoo kala leh calamo kala gooni ah iyo madax banaani buuxda.

2. Federaal: Waa dalal iskood ugu heshiiyey inay yeeshaan dawlad dhexe oo iyaga ka saraysa, iyadoo mid kastaa awoodeeda ku wareejinaysa taa dhexe ee ka sarreysa.

3. Unitary: Waa dawlad awoodda dhexe meel kaliya ku uruursan tahay, dawladdu mid qudha tahay, calankuna mid qudha (waa qaabkii Soomaaliya).

4. Consociational: Waa dawlad laga ilaalinayo inuu meel isugu uruuro xukunku, mana aha in awoodda lagu qaybsanayo gobolo iyo degmooyin, balse waa mid wax lagu qaybsanayo qabaa'il, diin ama qabaa'il, sida Koonfur Afrika, iyadoo Soomaalina ay eesheedu halkaa taallo.

Haddaba seminaarkan oo duruusta laga bixinayey ay kuwaa ahaayeen, waxa furay shalay Wasiirka Arrimaha Gudaha ee Jamhuuriyadda Somalialnd Mudane Maxamed Cabdi Gaboose, wuxuuna yidhi; "Aqoontu waa waxa ugu qaalisan ee bani'aadamku la guuro haddii burbur kasta dhaco, meel kastoo ay kula gashana waa inaad macluumaadkaaga korodhsatid, waayo waxay qalab iyo hub u yihiin sidaad wax ugu hiilin lahayd ama iskaga difaaci lahayd. Waxaanad doonayn kolba aqootna aad u leedahay ayaad ku adkaysan kartaa waxaa inaad iido maadaama aqoon dhab ah aad u leedahay.

Seminaarkan waxa lagaga hadlayaa awoodda baahsan ee qaybsan, taasoo ah mid caalamku isku raacsan yahay, waayo ,waxay u dhawdahay shacbiga, laakiin awooda meel ku uruursani ma tarmayso. Ka hadli mayno seminaarkan himilooyinka waaweyn ee caalamka, sida kuwa calamadan faraha badan ee ina horyaala (midowga Yurub), waayo waa dalal qarniyo is daba joogay soo maray awoodda dhexda taal, mid boqortooyo, mid millatari iyo noocyo kaloo badan, waxaana shacbiga u bisleeyey waqtiga, madaxduna waxay ka dhalataa shacbiga, waxayna Yurub halkay maanta joogaan ku soo gaadheen fikradda baahinta awoodda dhexe, waana kuwaa iyagoo hal dal ah, haddana maamulku u kala socdo boqolaal meelood, maantana dalalka Yurub oo dhammi waxay ka wada hadlayaan qaabka midowgooda o ay leeyihiin ma konfederaal ma federaal mise midnimo. Annagu Somaliland maanta doodeenu kuma dhisna Itoobiya, Jabuuti, Soomalaiya, miyaan la noqonaa midnimo noocay doonto ha noqotee, waxaynu maraynaa marxladdii ay soo mareen dhawr qarni, marxaladii Maraykanku marku yidhi waan go'ayaa la yidhi ma go'i kartid, markaa innagu markaan xasilino jiritaankeena, ictiraafkeena iyo kursiga aan caalamka ku leenahay, kadib ayaan u gudbeynaa Soomaliya, Kiiniya, maxaan la yeelanaa?

Himilada seminarka sidaan u fahmay waxa weeyaan Somaliland dawlad ahaan maamulka iyo maamuladda jira (Gobolada iyo degmooyinka) xadkuu gaadhayaa, laakiin wax Somaliland dhaafisan aad nooma khuseeyaan maanta, fikradda kale ryo ayey noqotay, macluumaadkeeda inaan iska helnaa waa macquul, laakiin maaha wax la dabbiqi karo. Seminaarku waxa weeyi shacbigeenu ilaa xadkee buu u biisl yahay baahitna awoodda dhexe, daniqee ayaase sax ah. Fikrad shandad lagu soo qaaday oon la jaan-qaadi karin xaqaa'iqa goobta ma ka hir geli kartaa? fikradda dibedda laga keenaa waligeed way qurux badan tahay, markaa kulamada badan ee aad yeelan dontaan inaad ku salaysaan xaqaa'iqeena gudaha yaaa. Waa waajib inaan mar waiba aqoon...

wax ka faa'iidaysano si aan u helo inaan waxna diidno waxna oggolaano".

Wasiirka kadib waxa isna halkaa hadal ka jeediyey Brofisaraa seminarkan casharadda ka bixinayey oo ku bilaabay hadalkiisa; "Ujeeddada seminaarku waa siday Somalialnd u yeelan karto awood dhexe oo baahsan ama fidan oo maamul siyaasadeed. Waxaad haysaan oo la idiin qaybiyey buug yar iyo qoraalo arrimaha Soomalaiya ku saabsan oo ay soo diyaariyeen kooxda iskuulka dhaqaalaha ee London, oo af Soomaali ku qoran. Qoraaladda buugga la socda waxaad ka heli doontaa Ajendaha Seminaarka, iyadoo marka hore ay ka soo qayb galayaashu si fiican usoo jeedin donaan, marka dambena aynu koox koox uga doodi doono, uguna jawaabi doono su'aalaha ku taxan qoraaladda buugga la socda oo aad haystaan. Waxa ii sharaf ah in lagu martiqaaday halka, si aan ugu qayb galo doodaha Somaliland, kalmadda ka qaybg[...] haddaan idiin sharxana [...] ujeeddadeeda iyo [...]dada kooxda hawshan ([...] options) ee iskuulka [...] inay fara gelin ku [...] Somaliland [...]da gudaha, mana jir[...] ah oon wadano aan[...] Soomaalida, taa[...] ayey u taalaa nooca [...] ee ay dooranayaan [...] Ayrish (Irish) ahaan waan [...] waxa la yidhaa aayo ka [...] dadkayaguna way [...]ayaan awood dibadeed oo [...] gelin ku ah arrimahayaga [...]. Sida la yidhaa ama Soomaalidu tidhaa, Soomaalidu waa Ayrishka Afrika, yey Ayrishka Soomaalida Yurub [...] markaa anigoo ah [...] Soomaalida Yurub ay [...] inaan halkan idinla [...].

Intaa kadib wuxuu Borofisoorku bilaabay jeed[...] casharkiisa oo ku bilaabay haraxaadda Konfederaal, Federaal, midnimo iyo sida dawladaha hoose madax banaanidoodu kala noqon karto. Runtii seminaarka dadka ka qayb galay waa inay ka taxadaraan inay wax jawaab ah ka bixiyaan su'aalaha ay kooxda iskuulka dhaqaalaha ee Landhan soo qaddimeen ee ah kala xulashada 4ta qaab dawladeed ee ah (Confederal, Fedaral, Consociational, Unitary) waayo, ka jawaabidoodu waxay noqonaysaa inaan ogolnahay in wax aan la wadaagno Soomaaliya. Waxan qabaa in jawabtu noqoto; "nama khusayso wax ka baxsan sida loo baahan karo awooda maamulka dhexe ee Somaliland".

Eeg Buugga seiminaarka lagu qaybiyey qolofkiisa sare, laba xaashiyood oo ah kuwa ugu horreeya, iyo ta su'aalaha.

KONSOSIYEYSHAN (Consociational)
Qaabkani horta waa mid awoodda xukun laga ilaalinayo inuu meel [...] uruuro. Mana aha sidii kuwa hore mid xataa hadddii awoodda la qayb[...] xukunka la fur furayo, gobollo iyo degmooyin wax lagu qaybsanayo. W[...] qaybsigu ama xukun wadaaggu ku fadhiyaa: jinsiyado, diin ama qaba[...] lagu dabbaqaa koonfur Afrika oo kale ama meelaha is-haysigu aanu dhul[...] ee diin, jinsiyado uu la xidhiidho. Macnuhu, marka Soomaali laga ha[...] iyo qabaa'il baa wax lagu qeybsan karaa, waayo, halkaas baa eeshu [...]

DAWLAD MIDAYSAN (Unitary state)
Dawladda noocan ahi waa mid ama iyadu ha kala khafiifiso ama [...] awoodda xukun ee siyaasadeed meel ku urursan tahay: dawladdu mid [...] mid yahay, hay'adaha sharci dejinta, fulinta iyo garsoorkuna da[...] dhexeeyo. Waa noocii ilaa iminka Soomaalidu ku dhaqmeysey intii xo[...] qaatay dabadeed.

SIYAADADDA SIYAASADEED (Sovereignty)
Waa awoodda siyaasadeed ee ugu danbeysa ee dal iyo dad madax ban[...] dunida kalena u aqoonsan tahay.

MUWAADDINNIMO (Citizenship)
Waa marka uu qof ka tirsan yahay dal leh jiritaan siyaasadeed, hal[...] leeyahay xuquuq ay ka mid tahay in la dooran karo iyo inuu wax [...] waajibaadna saaran yihiin sida daafacaadda dalka iyo cashuur bixi[...]

NIDAAMKA DOORASHOOYINKA EE ISU-MIISAANKA KURAASI[...] BIXINTA (Proportional representation)
Waxaa jira nidaamyo badan oo wax loo doorto. Nidaamka cod-bixi[...] (proportional representation) wuxuu salka ku hayaa iyadoo t[...] xisbi ama musharraxa helayaa ku xidhan tahay ama uu miisa[...] tirada guud oo cod bixinta ee uu meesha ka helay, eysan ahayn [...] u badsada ayaa waxaba wada qaadanaya. Nidaamkan [...] doorashooyinkii ugu danbeeyey Soomaaliya ee 1969kii [...]

NIDAAMKA COD-BADNAANSHAHA (majoritarian system)
Wuxuu nidaamkani ku fadhiyaa in marba xisbiga ama mu[...] ku guuleysto kursiga ama kuraasida loo tartamaayo. Wu[...] nooc: